

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 327/2021-98

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu a Ivana Fiačana (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa

, zastúpeného Mgr. Zuzanou Bdžochovou, advokátkou, Palkovičova 16, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1ObdoV/12/2019 z 24. septembra 2020, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2Obo/9/2017 z 25. októbra 2018 v znení opravného uznesenia č. k. 2Obo/9/2017 zo 6. februára 2019 a opravného uznesenia č. k. 2Obo/9/2017 z 22. júla 2020 a proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Cbs 94/2003-1516 z 3. februára 2016 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1ObdoV/12/2019 z 24. septembra 2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1ObdoV/12/2019 z 24. septembra 2020 **zrušuje a vec vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. V časti proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2Obo/9/2017 z 25. októbra 2018 v znení opravného uznesenia č. k. 2Obo/9/2017 zo 6. februára 2019 a opravného uznesenia č. k. 2Obo/9/2017 z 22. júla 2020 a proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Cbs 94/2003-1516 z 3. februára 2016 ústavnú sťažnosť **odmieta**.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **384,10 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 4. januára 2021 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, práva na kontradiktórne konanie podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutiami súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia (ďalej aj „napadnuté rozhodnutia“).

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 327/2021-26 zo 16. júna 2021 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v časti, v ktorej sa sťažovateľ domáha porušenia práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1ObdoV/12/2019 z 24. septembra 2020, rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2Obo/9/2017 z 25. októbra 2018 v znení opravného uznesenia č. k. 2Obo/9/2017 zo 6. februára 2019 a opravného uznesenia č. k. 2Obo/9/2017 z 22. júla 2020 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Cbs 94/2003-1516 z 3. februára 2016. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol. Uvedené uznesenie bolo prijaté v II. senáte ústavného súdu zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Jany Laššákovej. Po prijatí Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na rok 2022 (ďalej len „rozvrh práce“, dostupný na webovom sídle ústavného súdu) sa sudca spravodajca Ivan Fiačan od 1. januára 2022 stal členom IV. senátu ústavného súdu. V zmysle čl. II bodu 5 rozvrhu práce je preto na rozhodnutie vo veci príslušný IV. senát ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto nálezu.

3. V konaní pred všeobecnými súdmi vystupoval sťažovateľ v postavení žalobcu a z obsahu žaloby z 22. júla 2003 vyplýva, že žalobca uzatvoril 7. októbra 1996 so žalovaným v 1. rade ako predávajúcim zmluvu o odplatnom prevode akcií kúpou na základe ktorej žalobca kúpil 341 089 ks akcií emitovaných žalovaným v 2. rade () v zaknihovanej podobe vo forme na doručiteľa v menovitej hodnote 1 000 Sk za akciu (ďalej aj „kúpna zmluva“).

4. Dňa 7. októbra 1996 bola medzi žalobcom ako záložcom a žalovaným v 1. rade ako záložným veriteľom uzavretá zmluva o založení cenných papierov Jej predmetom bolo zriadenie záložného práva k cenným papierom – akciám emitovaným žalovaným v 2. rade () v počte 322 139 ks v menovitej hodnote 1 000 Sk za akciu v zaknihovanej podobe vo forme na doručiteľa na zabezpečenie pohľadávky žalovaného v 1. rade vzniknutej na základe kúpnej zmluvy. V dodatku č. 1 uzavretom 13. marca 2001 ku kúpnej zmluve bolo v bode 2 dohodnuté, že v prípade, ak kupujúci nesplátí čo i len jednu splátku v plnej výške, stane sa splatný celý dlh, a to v nasledujúci deň po márnom uplynutí jednomesačnej lehoty určenej žalovaným v 1. rade kupujúcemu na zaplatenie splatnej časti kúpnej ceny s príslušenstvom.

5. V roku 2002 mala byť uhradená splátka č. 7 v sume 7 600 000 Sk, pričom táto uhradená nebola. Žalovaný v 1. rade bol v tom prípade povinný vyzvať ešte raz žalobcu na zaplatenie splatnej časti kúpnej ceny, ktoré však podľa tvrdení žalobcu nebolo kupujúcemu doručené. Výzva bola zaslaná doporučené do vlastných rúk, avšak na adresu _____ – riaditeľ spoločnosti _____,

Podľa žalobcu vzhľadom na skutočnosť, že poštovú zásielku označenú do vlastných rúk preberá štatutárny orgán alebo osoba ním splnomocnená, čo _____ nebol, pretože nie je štatutárnym orgánom, nie je osobou splnomocnenou ani riaditeľom, nemožno výzvu považovať za doručení. Aj napriek tejto skutočnosti _____ zásielku prevzal 13. januára 2003, pričom obsah zásielky neoznámil žalobcovi.

6. V žalobe žalobca ďalej uvádza, že 15. januára 2003 zaslal žalovaný v 2. rade, _____, žalovanému v 1. rade ručiteľské vyhlásenie, v ktorom vyhlásil, že uspokojí žalovaného v 1. rade, ak ho neuspokojí žalobca, z čoho vyplýva, že mal vedomosť o výzve adresovanej žalobcovi na úhradu splátky, zrejme od _____ ktorý výzvu žalovaného v 1. rade prevzal. Žalovaný v 2. rade bez vedomia žalobcu uhradil 14. februára 2003 dlžnú sumu, t. j. celý dlh, ktorý sa mal stať splatným márnym uplynutím jednomesačnej lehoty na zaplatenie splátky, a následne vykonal všetky právne úkony na zapísanie svojej osoby ako záložného veriteľa v Stredisku cenných papierov Slovenskej republiky, a. s. Podľa sťažovateľa žalovaný v 2. rade nemohol vstúpiť do práv žalovaného v 1. rade z dôvodu, že výzva na zaplatenie nebola žalobcovi doručená, ako aj z dôvodu, že žalovaný v 1. rade mal na účte zálohu na budúce splátky, z ktorej mohol uspokojiť svoju splatnú pohľadávku spočívajúcu v neuhradení splátky v sume 7 600 000 Sk za rok 2002.

7. V Hospodárskych novinách 25. marca 2003 bol zverejnený obchod, z ktorého vyplývalo, že akcie na doručiteľa spoločnosti _____, _____ sa predávajú, a to 169 021 ks akcií v hodnote 420 Sk za akciu. Zrealizovaný obchod bol uplatnením práva žalovaného v 2. rade ako ručiteľa a akcie, ku ktorým bolo zriadené záložné právo, nadobudol žalovaný v 3. rade. Konanie bolo vedené aj proti žalovanému vo 4. a v 5. rade, ktorých súd uznesením pripustil do konania v priebehu konania na súde prvej inštancie.

8. Žalobca v žalobe namieta, že nebola splnená zákonná podmienka podľa § 306 ods. 1 Obchodného zákonníka a čl. IV ods. 6 kúpnej zmluvy, pretože žalovaný v 1. rade nevyzval žalobcu na plnenie v primeranej lehote. Výzvu zaslanú žalovaným v 1. rade _____ nemožno považovať za výzvu adresovanú žalobcovi. Podľa § 51 ods. 5 a 6 zákona č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch) v znení neskorších predpisov žalovaný v 2. rade si nesplnil oznamovaciu povinnosť a predaj nebol zrealizovaný za najvyššiu cenu, ako bolo možné dosiahnuť s vynaložením odbornej starostlivosti.

9. Na základe uvedeného a po následných zmenách žalobného petitu boli predmetom konania nasledovné nároky žalobcu (rozsudok krajského súdu, s. 15):

a) Súd určuje, že „*oznámenie plnenia zmluvných podmienok zmluvy* _____ - výzva“, z 8. januára 2003 vydané žalovaným v 1. rade, doručované adresátovi _____, riaditeľ, _____, _____, _____, pod podacím číslom _____, _____, _____ je neplatné.

b) Súd určuje, že plnenie žalovaného v 2. rade v sume 70 898 820 Sk na účel žalovaného v 1. rade z titulu ručiteľského vyhlásenia z 15. januára 2003 žalovaného v 2. rade za záväzky žalobcu

vyplývajúce zo zmluvy o odplatnom prevode akcií kúpou č. [redacted] zo 7. októbra 1996 uzavretej medzi žalobcom a žalovaným v 1. rade v znení jej dodatku č. 1 z 13. marca 2001 je neplatné.

c) Súd určuje, že splatnosť záväzku žalobcu voči žalovanému v 1. rade zaplatiť celý dlh, vyplývajúceho zo zmluvy o odplatnom prevode akcií kúpou č. [redacted] zo 7. októbra 1997 uzavretej medzi žalobcom a žalovaným v 1. rade v znení jej dodatku č. 1 z 13. marca 2001, nenastala, plnením žalovaného v 2. rade tento záväzok žalobcu nezanikol.

d) Súd určuje, že prevod akcií emitovaných emitentom [redacted], [redacted], [redacted], [redacted], evidovanými v počte kusov 169 201, v menovitej hodnote jednej akcie 1 000 Sk v zaknihovanej podobe vo forme na doručiteľa pod č. [redacted] z účtu majiteľa cenných papierov žalobcu na účel majiteľa cenných papierov žalovaného v 3. rade je neplatný, vlastníkom týchto akcií je žalobca.

e) Súd určuje, že prevod akcií emitovaných emitentom žalovaným v 2. rade evidovaných v počte 169 021 kusov v menovitej hodnote jednej akcie 1 000 SKK v zaknihovanej podobe vo forme na doručiteľa pod č. [redacted] registrovaný ako prechod akcií z účtu majiteľa cenných papierov žalovaného v 3. rade na účet majiteľa cenných papierov žalovaného v 5. rade je neplatný, vlastníkom týchto akcií je žalobca.

f) Súd určuje, že prechod akcií emitovaných žalovaným v 2. rade evidovaných v počte 169 021 kusov v menovitej hodnote jednej akcie 1 000 SKK v zaknihovanej podobe vo forme na doručiteľa pod č. [redacted] prevedených z účtu majiteľa cenných papierov žalovaného v 3. rade na účet majiteľa cenných papierov žalovaného v 5. rade je neplatný, vlastníkom týchto akcií je žalobca.

10. Krajský súd ako súd prvej inštancie žalobu rozsudkom z 3. februára 2016 zamietol. Odôvodnil to tým, že na určení jednotlivých práv (nárokov) nie je daný naliehavý právny záujem. K dôvodom zamietnutia žaloby uviedol (s. 16, prvý odsek zhora): „*Súd po vykonanom dokazovaní, dospel k záveru, že žalobca súdu nepreukázal naliehavý právny záujem v zmysle ust. § 80 písm. c/ OSP, čo je dôvodom na zamietnutie žaloby. Ako vyplýva z ustálenej judikatúry, určovacia žaloba má preventívny charakter, tzn. bude opodstatnená najmä v prípade, keď k porušeniu práva ešte nedošlo. Len čo je porušenie subjektívneho práva dokonané, čo zo znenia petitov žaloby jednoznačne vyplýva, mal žalobca žalovať na plnenie, event. reparáciu škodlivých právnych následkov, či už voči riaditeľovi [redacted] alebo žalovaným. V tomto prípade nie je daný naliehavý právny záujem na určovacej žalobe.*“

11. Súd prvej inštancie zároveň uviedol, že z dôvodu opatrnosti sa zaoberal vecne aj jednotlivými nárokmi a odôvodnil ich na s. 16 – 18 napadnutého rozsudku krajského súdu. Z odôvodnenia vyplynulo, že súd sa nestotožňuje s právnym názorom žalobcu a dôvody na určenie neplatnosti prevodu akcií a určenie vlastníckeho práva žalobcu k nim nie sú dané.

12. Proti rozsudku krajského súdu ako súdu prvej inštancie podal sťažovateľ odvolanie. Najvyšší súd ako súd odvolací rozsudok krajského súdu napadnutým rozsudkom z 25. októbra 2018 potvrdil. Vo vzťahu k danosti naliehavého právneho záujmu odvolací súd poukázal na rôzne súdne rozhodnutia v tejto oblasti (body 29 – 32). Následne zopakoval, prečo súd prvej inštancie žalobu zamietol, a uviedol, že zaoberanie sa vecou samou možno považovať za nadbytočné (body 33 a 34). Odvolací súd uviedol, že na Okresnom súde Michalovce podal žalobca žalobu o zaplatenie 29 874 526,98 eur s príslušenstvom, teda žalobu o plnenie, ktorú súd zamietol (v konaní o náhradu škody odvolací súd zamietací rozsudok potvrdil a najvyšší súd rozhodnutie pre nedostatočné

odôvodnenie zrušil a vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie). Odvolací súd preto skonštatoval, že „ak žalobca podal žalobu na plnenie ešte pred skončením predmetného konania o podanej určovacej žalobe, a bol by aj daný prípadný naliehavý právny záujem v tomto určovacom konaní, podaním žaloby o plnenie zanikol. Vo všeobecnosti v prípade konania o plnenie súd rieši ako prejudiciálnu otázku, či medzi sporovými stranami došlo k porušeniu subjektívneho práva, ktoré zakladá žalobcov nárok na plnenie. Na doplnenie odvolací súd uvádza, že vo vyššie spomínanom konaní na plnenie, bolo predmetom konania zaplatenie náhrady škody, ktorú spôsobili žalovaní žalobcovi svojim konaním. Toto konanie spočívalo v tom, že v rozpore so Zmluvou nebolo žalobcovi ako kupujúcemu umožnené, splatiť v dohodnutej lehote splátku kúpnej ceny za predané akcie a ručiteľ splnil uvedený dlh namiesto žalobcu. Z uvedeného vyplýva, že o jednotlivých petitoch uplatnených žalobcom v tomto určovacom konaní, opätovne rozhodne ako o predbežných otázkach Krajský súd v Košiciach v konaní sp. zn. 2Cob/125/2014, prípadne Okresný súd Michalovce v konaní sp. zn. 16Cb/I/2012, preto nemôže byť daný naliehavý právny záujem v tomto konaní. S ohľadom na vyššie uvedené odvolací súd konštatuje, že súd prvej inštancie správne posúdil neexistenciu naliehavého právneho záujmu v danom konaní.“ (body 36 a 37).

13. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z § 420 písm. e) a f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a § 421 ods. 1 CSP. K prípustnosti podľa § 420 písm. e) a f) CSP poukazoval na viaceré nedostatky, s ktorými sa ústavný súd vysporiadal v uznesení o čiastočnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie zo 16. júna 2021, vyhodnotil ich ako neopodstatnené a v tejto časti ústavnú sťažnosť odmietol (bod 30 uznesenia).

14. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP sťažovateľ namietal nesprávne posúdenie existencie naliehavého právneho záujmu. Poukazoval na odbornú literatúru, podľa ktorej naliehavý právny záujem je daný vždy, ak zo zápisu vo verejnom registri vyplýva, že tvrdené právo patrí žalovanému. Uvádza, že sa domáhal aj pozitívneho určenia vlastníckeho práva, pričom zápis vlastníckeho práva podlieha zápisu do evidencie vedenej tretími osobami. Názor súdu, že podaním žaloby o plnenie naliehavý právny záujem sťažovateľa zanikol, nemá oporu, a to najmä vzhľadom na predmet tohto konania. Rozhodnutím o náhrade škody nemožno odstrániť právnu neistotu spoločnosti vo vzťahu k vlastníctvu cenných papierov, keďže na základe rozhodnutia o zaplatení náhrady škody nedôjde k zápisu sťažovateľa ako vlastníka cenných papierov. Poukazoval tiež na to, že právny záujem vyplýva aj z toho, že právna istota sa nastolí vo vzťahu k viacerým osobám, ktoré nie sú sporovými stranami v tomto súdnom konaní. Tiež uviedol, že súd nesprávne posúdil dôkazné bremeno týkajúce sa skutkových a právnych okolností vo veci samej.

15. Najvyšší súd napadnutým uznesením z 24. septembra 2020 dovolanie odmietol. Vo vzťahu k namietanému nesprávne právnemu posúdeniu naliehavého právneho záujmu odvolací súd uviedol len to, že „argumentácia žalobcu obsiahnutá v jeho dovolaní nie je zameraná na riešenie právnych otázok, ako to predpokladá ustanovenie § 421 ods. 1 CSP“ (bod 35).

II.

Argumentácia sťažovateľa

16. Proti rozsudku krajského súdu, rozsudku najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu a uzneseniu najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť pre porušenie

základných práv a slobôd uvedených v bode 1. V ústavnej sťažnosti namieta nedostatky, ktoré sú v celom rozsahu uvedené v uznesení o čiastočnom prijatí tejto ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie zo 16. júna 2021. Ústavná sťažnosť bola prijatá na ďalšie konanie len v časti dvoch námietok:

16.1. Sťažovateľ namieta porušenie práva na spravodlivý proces nesprávnym a arbitrárnym posúdením nedostatku naliehavého právneho záujmu, v dôsledku čoho žaloba bola zamietnutá a nebola vecne prejednaná.

16.2. Sťažovateľ namieta, že rozhodnutie je formalistické a arbitrárne tým, že súd sa nevysporiadal s podstatnými dovolacími námietkami, čím bolo porušené jeho právo na spravodlivý proces.

17. Sťažovateľ navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie súdov, zúčastnených osôb a replika sťažovateľa

18. K ústavnej sťažnosti sa vyjadril krajský súd, ktorý poukázal na to, že žaloba v tomto prípade neplní preventívnu funkciu, pretože porušenie subjektívneho práva bolo dokonané, preto mal žalobca uplatniť svoje práva formou žaloby o plnenie, konkrétne náhrady škody.

19. Najvyšší súd vo svojom vyjadrení tiež uviedol, že sťažovateľ sa mal domáhať svojej ochrany žalobou o plnenie, prípadne reparáciu škodlivých právnych následkov proti alebo žalovaným. Vzhľadom na túto možnosť žaloby o plnenie nie je daný naliehavý právny záujem. Poukázal aj na konštatovanie odvolacieho súdu, že sťažovateľ počas prebiehajúceho konania o určenie podal na Okresnom súde Michalovce žalobu o zaplatenie sumy 900 000 000 Sk s prísl., preto odvolací súd konštatoval, že naliehavý právny záujem zanikol, pretože o nárokoch uvedených v jednotlivých petitoch sa rozhodne ako o predbežných otázkach. Takisto poukázal na to, že argumentácia obsiahnutá v dovolaní nie je zameraná na riešenie právnych otázok, preto nebolo prípustné sa zaoberať nesprávnym právnym posúdením veci.

20. Spoločnosť MH Manažment, a. s., ako žalovaný v 1. rade vo svojom vyjadrení poukazuje na relevantné časti rozhodnutí všeobecných súdov v tejto veci. Vo všeobecnosti sa vyjadruje k naliehavému právnemu záujmu a uzatvára, že je toho názoru, že napadnuté rozhodnutia netrpia vytýkanými vadami. Uvádza, že určenie neplatnosti prevodu akcií z účtu predchádzajúceho majiteľa na účet nového majiteľa nemôže samo osebe spôsobiť sťažovateľom požadované opätovné nadobudnutie vlastníckeho práva. Tiež poukazuje na dobromyseľnosť ostatných žalovaných, ktorí nadobudli akcie v dobrej viere. Čo sa týka posudzovania prípustnosti dovolania, rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za dostatočne odôvodnené a vecne správne. Poukazuje na limity rozhodovacej činnosti ústavného súdu, ktorý môže do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov zasiahnuť len v prípade, ak sú nedostatočne odôvodnené a svojvoľné.

21. Spoločnosť GIS Skalica, a. s. (ku dňu vydania tohto nálezu zrušená), ako žalovaný vo 4. rade zastáva názor, že všeobecné súdy sa ústavne udržateľným spôsobom vysporiadali s otázkou naliehavého právneho záujmu a zhodne správne dospeli k záveru o jeho nedostatku. Rozhodnutia všeobecných súdov považuje za riadne odôvodnené a preskúmateľné.

22. Sťažovateľ vo svojej replike poukazuje na to, že si plnil svoje povinnosti na základe zmluvy o prevode akcií, napr. uhradil sumu investícií do technologického rozvoja, a to dokonca predčasne. Je toho názoru, že v jeho prípade nejde o nedovolenú určovaciu žalobu, ktorá by mala za následok neefektívne množenie súdnych sporov, avšak ide o žalobu, ktorá má byť prejednaná, hoci nemožno vylúčiť aj iné druhy žalôb. Súdny tak podľa sťažovateľa postupovali pri posudzovaní jej prípustnosti neprimerane reštriktívne. Poukazuje na to, že v danom prípade išlo o určenie vlastníckeho práva k akciám, ktoré sú v zmysle § 155 ods. 1 Obchodného zákonníka aj právom podieľať sa na chode spoločnosti, a preto podľa neho neexistuje iná možnosť, ako sa domáhať súdnej ochrany. Pri takom výklade, aký zaujali všeobecné sudy, sú potom ustanovenia o určovacích žalobách obsolétne. V závere poukazuje na to, že dovolací súd sa riadne nevysporiadal s jeho dovolacími námietkami, aby bola jeho súdna ochrana naplnená.

IV.

Právne posúdenie sťažnosti vo vzťahu k uzneseniu dovolacieho súdu

23. Ústavný súd uvádza, že z hľadiska ústavného posúdenia je potrebné rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nezasahuje do ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale ani formalistická, a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

24. Ústavný súd prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť v časti, v ktorej sťažovateľ namieta porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru ohľadom sťažnostných námietok, ktoré sa týkajú právneho posúdenia nedostatku naliehavého právneho záujmu na určení a vysporiadania sa s dovolacími dôvodmi.

25. Súd prvej inštancie, ako aj odvolací súd sa s právnou otázkou naliehavého právneho záujmu na určení vysporiadali tak, že uzavreli, že tento daný nie je. Tento záver odôvodnili tým, že sťažovateľ má k dispozícii žalobu o plnenie. Za takúto žalobu o plnenie možno podľa odvolacieho súdu považovať aj žalobu o náhradu škody, ktorú podal sťažovateľ 8. januára 2007 na Okresnom súde Michalovce, vedenú pod sp. zn. 16Cb/1/2012 (teda počas prebiehajúceho konania o určení na súde prvej inštancie), a v ktorej sa domáhal náhrady škody vo výške 900 000 000 Sk. Odvolací súd konštatoval, že ak by aj bol daný naliehavý právny záujem na určení, podaním žaloby o plnenie zanikol (bod 36 rozsudku odvolacieho súdu). O jednotlivých petitoch sa malo podľa odvolacieho súdu rozhodnúť ako o predbežných otázkach. Okresný súd Michalovce žalobu sťažovateľa rozsudkom z 20. septembra 2013 zamietol a Krajský súd v Košiciach tento rozsudok 25. septembra 2014 potvrdil.

26. Nesprávne právne posúdenie existencie naliehavého právneho záujmu namietať sťažovateľ v dovolacom konaní v zmysle § 421 v spojení s § 432 CSP. S touto právnou otázkou sa najvyšší súd v napadnutom uznesení vyrovnal v bodoch 34 až 36 takto:

„34. Napokon žalobca namieta, že rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, a preto je daná prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 C. s. p. Dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 C. s. p. (dovolací dôvod podľa § 432 C. s. p.) je zamerané na riešenie právnych otázok, ak sa odvolací súd pri ich vyriešení odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (písm. a/), ak ešte neboli v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešené (písm. b/), alebo ak sú v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešené rozdielne (písm. c/). Právnou otázkou, ktorá je rozhodujúca pre splnenie zákonnej podmienky prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 C. s. p., sa pritom rozumie tak otázka hmotnoprávna - ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine - ako aj otázka procesnoprávna, ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení (k tomu viď aj 3Cdo/158/2017). Právna otázka, ktorú má dovolací súd vo svojom rozhodnutí riešiť, musela byť rozhodujúca pre vydanie dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu. Dovolací súd nemôže riešiť hypotetické otázky, ktoré nemajú, resp. v ďalšom konaní nemôžu mať vplyv na meritórne rozhodnutie, a ani otázky, ktoré vôbec neboli predmetom posudzovania zo strany odvolacieho súdu. Prípustnosť dovolania nezakladá ani všeobecná nespokojnosť dovolateľa s rozhodnutím odvolacieho súdu, resp. jeho právnymi závermi (k tomu viď napr. 3Obdo/28/2018 a 3Obdo/64/2018).

35. Argumentácia žalobcu obsiahnutá v jeho dovolaní nie je zameraná na riešenie právnych otázok, ako to predpokladá ustanovenie § 421 ods. 1 CSP.

36. S poukazom na vyššie uvedené dovolací súd dospel k záveru, že prípustnosť dovolania žalobcu podľa ust. § 421 ods. 1 písm. C. s. p. nie je daná, preto dovolanie podľa ustanovenia § 447 písm. f/ C. s. p. odmietol.“

27. Najvyšší súd tak v bode 34 len teoreticky popisuje charakteristiku právnej otázky prípustnej na dovolací prieskum. Následne v bode 35 dospieva k záveru, že argumentácia v dovolaní nie je zameraná na riešenie právnych otázok, čoho dôsledkom je odmietnutie dovolania (bod 36).

28. Uvedené odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nemožno považovať ani za dostatočné, ani za presvedčivé. Podľa judikatúry ústavného súdu odôvodnenie rozhodnutia nemusí dať odpoveď na každú poznámku či pripomienku účastníka konania, ktorý ju nastolil. Je však nevyhnutné, aby spravodlivé súdne rozhodnutie reagovalo na podstatné a relevantné argumenty účastníka konania a aby mu dalo jasnú odpoveď na riešenie konkrétneho právneho problému (obdobne napr. II. ÚS 193/06, III. ÚS 198/00, III. ÚS 200/09). Ak ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (II. ÚS 410/06, Georgiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998).

29. Najvyšší súd posudzovanie právnej otázky jednoducho a bez akéhokolvek odôvodnenia uzavrel tak, že argumentácia žalobcu nie je zameraná na riešenie právnych otázok. Tento právny záver mal za následok to, že dovolací súd námietku sťažovateľa neprejednal. Dovolací súd sa tak vôbec nezaoberal otázkou existencie naliehavého právneho záujmu, čo bol zásadný dôvod, pre ktorý nebola žaloba sťažovateľa vôbec prejednaná, a to na žiadnej inštancii sústavy všeobecných súdov. K uvedenému záveru dospel dovolací súd aj napriek tomu, že v bode 18 napadnutého uznesenia dovolací súd pri popise dovolacích námietok sám uvádza, že dovolateľ namieta nesprávne posúdenie nedostatku naliehavého právneho záujmu vrátane námietky, že rozhodnutie v konaní o plnenie nemôže nastoliť právnú istotu žalobcu vo vzťahu k vlastníctvu akcií, keďže rozsudok

v konaní o náhrade škody, nie je spôsobilý vrátiť vlastnícke právo sťažovateľovi. Nie je preto zrejmé, prečo táto právna otázka nie je spôsobilá na dovolací prieskum.

30. Odôvodnenie dovolacieho súdu tak nemôže priniesť dovolateľovi dostatočné vysvetlenie toho, prečo dovolací súd považuje argumentáciu dovolateľa za takú, ktorá nie je zameraná na riešenie právnych otázok. Dovolací súd mal byť konkrétny a jasne a zrozumiteľne prepojiť svoje závery na konkrétny skutkový stav. Pokiaľ sa stotožňuje s argumentáciou nižších súdov, je potrebné uviesť, ako konkrétne môže konanie o náhradu škody 900 000 000 Sk iniciované sťažovateľom na Okresnom súde Michalovce voči konkrétnym žalovaným vplyvať na existenciu naliehavého právneho záujmu v tomto konaní o určenie (najmä v časti určenia vlastníctva akcií), a či sa súdy v konaní o náhradu škody vysporiadali s nárokmi, o ktorých žiadal rozhodnúť sťažovateľ v tomto konaní (podľa odvolacieho súdu malo ísť o predbežné otázky) vrátane konkrétneho odkazu na časti súdneho rozhodnutia, kde sa o týchto otázkach predbežne rozhodlo. Je potrebné sa zaoberať aj prípadnou viazanosťou rozhodnutia o náhradu škody pre konanie o určenie, a to aj v kontexte okruhu sporových strán. Takisto sa musí najvyšší súd vysporiadať s námietkou sťažovateľa, ktorá poukazuje na to, že sa domáhala pozitívneho určenia vlastníckeho práva v jeho prospech, ako aj na to, že toto vlastnícke právo podlieha zápisu do príslušnej evidencie (registra), z čoho následne vyplýva potreba vysporiadať sa s otázkou, či rozsudok v konaní o náhradu škody by bol prípadne spôsobilý na účely prípadného zápisu vlastníckeho práva v prospech sťažovateľa, ak je takýto zápis potrebný. Inak povedané, je potrebné sa vysporiadať s otázkou, či prejudiciálny úsudok súdu o vlastníckom práve k akciám v konaní o náhrade škody je spôsobilý byť dostatočným podkladom pre sťažovateľa o tom, že je alebo nie je vlastníkom sporných akcií. Odôvodnenie dovolacieho rozhodnutia musí byť presvedčivé a dôsledné. Z nich musí byť zrejmé, že súd sa v nich vyjadril k dovolacím argumentom sťažovateľa a ako ich posúdil, prípadne z akých dôvodov ich vecne preskúmať nemohol, obzvlášť ak ide o zásadnú spornú otázku ako v tomto prípade, pre ktorú sa všeobecné súdy (súd prvej inštancie a odvolací súd) žalobou odmietli vecne zaoberať. Nestačí, ak dovolací súd len zopakuje argumentáciu nižších súdov, ak boli v dovolaní uvádzané ďalšie podstatné argumenty. Posúdenie naliehavého právneho záujmu a jeho existencie tak bude v dôsledku tohto nálezu opäť predmetom dovolacieho konania. Možno dodať, že dovolanie podané sťažovateľom nebolo dokonalé, avšak dovolacia otázka a námietka nesprávneho posúdenia naliehavého právneho záujmu je z nej zreteľne čitateľná (k posudzovaniu vymedzenej právnej otázky pozri napr. I. ÚS 336/2019, I. ÚS 116/2020). Navyše, potreba vyjadriť sa k tejto otázke je relevantná aj preto, že konanie pred všeobecnými súdmi prebieha od r. 2003, teda takmer 20 rokov.

31. Záver najvyššieho súdu o tom, že otázka existencie naliehavého právneho záujmu nie je spôsobilá na prejednanie v dovolacom konaní, je tak výsledkom zjavne neodôvodneného právneho posúdenia procesnej otázky prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP. Ako bolo uvedené, treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať prípustnosť dovolania, no táto interpretácia nemôže zasahovať do ochrany základných práv a slobôd, a nemôže byť neodôvodnená. Odmietnutie dovolania sťažovateľ je výsledkom toho, že dovolací súd len vágne uzavrel, že dovolanie nie je z dôvodu podľa § 421 CSP prípustné, pretože argumentácia sťažovateľa nie je právnou otázkou. Súdna ochrana nebola sťažovateľovi najvyšším súdom poskytnutá v zákonom – Civilným sporovým poriadkom predpokladanej kvalite, čo viedlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahovo zhodného práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

32. Vychádzajúc z porušenia základného práva sťažovateľa napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu, ústavný súd rozhodnutie najvyššieho súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Právne posúdenie sťažnosti vo vzťahu k rozsudku súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu

33. Sťažovateľ sa z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia otázky existencie naliehavého právneho záujmu na určení domáhal aj zrušenia rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Cbs 94/2003-1516 z 3. februára 2016 ako rozsudku súdu prvej inštancie a rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2Obo/9/2017 z 25. októbra 2018 v znení opravných uznesení ako rozsudku odvolacieho súdu.

34. Zrušením uznesenia najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu sa vytvára priestor, v ktorom najvyšší súd vytvorí priestor na finálne zodpovedanie právnej otázky existencie naliehavého právneho záujmu. Právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o dovolaní sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu preto vylučuje právomoc ústavného súdu a z tohto dôvodu bola ústavná sťažnosť v rozsahu proti rozsudku krajského súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde, hoc aj v náleze, odmietnutá (bod 3 výroku tohto nálezu). Podľa § 56 ods. 2 úvodnej vety zákona o ústavnom súde je odmietnutie v rámci predbežného prerokovania len možnosťou, a preto aj po prijatí veci na ďalšie konanie je možné návrh odmietnuť. Prijatie veci na ďalšie konanie nezakladá prekážku rozhodnutej veci v časti splnenia procesných podmienok (III. ÚS 231/2020, III. ÚS 167/2021).

VI.

Trovy konania

35. Zistené porušenie základných práv sťažovateľa odôvodňuje to, aby mu najvyšší súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde úplne nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli zastúpením advokátom. Výška náhrady 384,10 eur bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina priemernej mzdy za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľ má nárok na náhradu za dva úkony právnej služby v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti 2 x 181,17 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 10,87 eur) predstavuje 384,10 eur. Advokátka nepreukázala, že je platca DPH, a preto k jej odmene nebola podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítaná daň z pridanej hodnoty.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu